

Mandat for offentlig utvalg om etter- og videreutdanning for lærere og andre ansatte i barnehage og skole

Formål

God kompetanse hos ansatte i barnehage er viktig for å bidra til barns behov for omsorg og lek, og for å fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling i barnehagen. God kompetanse hos ansatte er også viktig for at elever i skolen, de som har læretid i bedrift og deltakere i voksenopplæringen skal utvikle kunnskap, ferdigheter og holdninger for å kunne mestre sine liv, og kunne delta i arbeid og fellesskap i samfunnet.

Videreutdanningsstrategien for lærere i skolen Kompetanse for kvalitet avsluttes i 2025, og kompetansestrategien for barnehage Kompetanse for fremtidens barnehage løper ut 2022. Kompetanseutvikling innenfor fag- og yrkesopplæringen har i tillegg en egen satsing gjennom Yrkesfaglærerløftet. Med bakgrunn i erfaringen fra disse kompetansestrategiene og øvrig kunnskapsgrunnlag, skal utvalget vurdere og foreslå ulike modeller for etter- og videreutdanning for alle ansatte i barnehage, grunnskole, videregående opplæring, kulturskole, opplæring særskilt organisert for voksne, og i fag- og yrkesopplæringen i både skole og bedrift. Utvalget skal også se på hvordan "laget rundt eleven" og SFO kan inkluderes.

Bakgrunn

Kompetanseutvikling av lærere og andre ansatte er primært barnehage- og skoleeiers ansvar, men vi har også lang tradisjon for at staten bidrar for å stimulere og legge til rette for dette arbeidet, særlig i forbindelse med innføring av nye reformer. Staten har i mange år satset bevisst og strategisk på kompetanseutvikling i barnehage og skole som virkemiddel for å fremme barns og elevers utvikling, trivsel og læring.

Staten bruker i dag 1,6 mrd kr årlig for å støtte lærere i skolen til å ta videreutdanning. Gjennom strategien Kompetanse for fremtidens barnehage er det bevilget om lag 200 mill kr til videreutdanningstiltak i barnehage i 2021. Flere lærere har i de siste årene deltatt i videreutdanning og kvalifisert seg for arbeid i barnehage og skole enn noen gang før.

På tross av omfattende ressursbruk fra statlig hold kan det argumenteres for at dagens statlige satsing på videreutdanning når ut til relativt få ansatte årlig. Med dagens innretning vil det ta mange år før alle lærere eller andre ansatte får et tilbud. Dagens innretning for videreutdanning i skolen henger imidlertid tett sammen med strategien Lærerløftet og skjerpede kompetansekrav for undervisning, der den statlige satsingen blant annet skal legge til rette for at kravene kan oppfylles frem mot 2025.

Innenfor etterutdanning bruker staten omtrent 500 mill kr årlig som støtte til lokale kompetanseutviklingstiltak i både barnehage og skole gjennom tilskuddsordninger for lokal kompetanseutvikling. Disse kompetansetiltakene utvikles med utgangspunkt i de lokale vurderingene av kompetansebehov, og skal bidra til at eiere, barnehager og skoler har

handlingsrom til å eie og drive et aktivt kvalitetsutviklingsarbeid lokalt. Det pågår en evaluering av tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling. Arbeidsforskningsinstituttet, OsloMet, som gjennomfører evalueringen, vil i årene fram mot 2025 levere ulike temanotater som vil være et godt bidrag til kunnskapsgrunnlaget for utvalgets arbeid.

I strategiene Lærerløftet, Yrkesfaglærerløftet og Kompetanse for fremtidens barnehage er det en sentral målsetting å bidra til at alle barnehager og skoler er lærende organisasjoner der kollegaene i fellesskap og i samarbeid videreutvikler sin kompetanse og arbeider systematisk med kvaliteten på tilbudet til barna i barnehagen og elevenes opplæringstilbud. Det har også vært et viktig prinsipp at kompetanse- og kvalitetsutvikling bør basere seg på et godt profesjonelt arbeidsfellesskap i barnehage og skole, der ansvaret for en kollektiv profesjonsutvikling eies lokalt framfor at det skal komme som nasjonale "pålegg".

Tilbakemeldinger fra sektor viser at barnehage- og skoleeiere i dag bruker tid og ressurser på å koordinere og samkjøre ulike statlige etter- og videreutdanningstiltak for å skape en helhetlig og langsiktig lokal strategi for kvalitetsutvikling. For vgo kan det også være kompliserende at opplæringen foregår i andre virksomheter.

De siste årene har det vært satset mye fra statens side på å utvikle ulike kompetansepakker og andre støtteressurser som gjøres tilgjengelig for det lokale kompetanseutviklingsarbeidet, enten som et supplement til eller som et element i øvrige etter- og videreutdanningstiltak. Eksempler på slike pakker kan være de digitale ressursene som er utviklet for å støtte det lokale arbeidet med nye læreplaner. Disse ressursene er ofte godt mottatt og mye brukt, men vi kjenner i dag lite til hvordan disse kompetansepakkene benyttes som en del av det systematiske kompetanse- og kvalitetsutviklingsarbeidet lokalt.

I Meld. St. 21 (2020–2021) - Fullføringsreformen – med åpne dører til verden og fremtiden varsler regjeringen at reformen vil føre til et behov for mer videreutdanning for lærere i VGO. Det vil være nødvendig å vurdere hvordan de statlige ordningene kan tilpasses behovene til denne lærergruppa. I Meld. St. 16 (2020–2021) Utdanning for omstilling— Økt arbeidslivsrelevans i høyere utdanning er også et viktig formål å synliggjøre ulike aspekter ved arbeidslivsrelevans i høyere utdanning, og bidra til å etablere en felles forståelse av behovet for styrket gjensidig samarbeid om utdanninger av god kvalitet som møter samfunnets behov for kompetanse.

Mandat for utvalget

Utvalgets hovedoppgave er å vurdere ulike modeller for etter- og videreutdanning for alle ansatte i barnehage, grunnskole, videregående opplæring, kulturskole, opplæring særskilt organisert for voksne, og i fag- og yrkesopplæringen i både skole og bedrift. Målet for modellene skal være god kompetanse hos ansatte i alle barnehager og skoler for å fremme læring og dannelse hos barn og elever. Utvalget skal også se på hvordan andre ansatte i "laget rundt eleven" og SFO kan inkluderes. Utvalget skal også vurdere hva som skal være et nasjonalt, statlig ansvar, og hvilket ansvar som skal legges på private og offentlige eiere, ledere og profesjonen selv på lokalt nivå.

Utvalget skal på bakgrunn av sine vurderinger foreslå en eller flere modeller.

Et mål skal være å nå ut med tilbud om etter- og videreutdanning til flere ansatte i barnehage, grunnskole, og videregående opplæring årlig. Det skal også vurderes hvordan ansatte i lærebedrifter, voksenopplæring, fagskoler, SFO, "laget rundt eleven" og kulturskoler ivaretas. Utvalget skal vurdere hvordan lærere kan stimuleres til å ta videreutdanning, herunder betydningen av videreutdanning for karriereveier i skolen.

Videre skal utvalget vurdere:

- hvilken rolle ulike aktører skal ha i finansiering og organisering av kompetanseutviklingen.
- hvordan de ulike statlige og lokale tiltakene for kompetanseutvikling kan sees og brukes mer i sammenheng
- hvordan tiltakene kan bli mer effektive, målrettede og enklere å administrere
- hvordan tiltakene kan stimulere til et systematisk kvalitetsutviklingsarbeid over hele landet
- hvorvidt staten skal spille en like aktiv rolle overfor alle barnehager og skoler, alle ansattgrupper, eller alle nivåer
- hvorvidt og ev hvordan staten kan spille en mer aktiv rolle for å sikre kompetanseutvikling i virksomhetene nevnt over i kommuner med lavt befolkningsgrunnlag
- hvordan staten kan stimulere til et mer helhetlig arbeid med kompetanseutvikling i kommunene på tvers av yrkesgrupper i oppvekstsektoren og andre sektorer det er naturlig å samarbeide med

Utvalget skal også vurdere om staten skal ta ansvar for å støtte så vel individuell kompetanseheving i form av formell videreutdanning, som mer kollektive kompetansetiltak som retter seg mot hele organisasjonen i barnehage og skole.

Utvalget skal se på:

- i hvilken grad kan individuelle og kollektive kompetansetiltak kombineres og supplere hverandre for å fremme en helhetlig tilnærming til kompetanseutvikling lokalt
- hvilke modeller kan best bidra til likeverdige muligheter og likeverdig kvalitet på kompetansetiltak over hele landet – inkludert en vurdering av hvordan små kommuner med lavt befolkningsgrunnlag gjennom samarbeid med andre kan oppnå nødvendig kompetanse og en vurdering av om og hvordan det kan legges til rette for fleksible og desentraliserte etter- og videreutdanningstilbud for eksempel ved bruk av lokale utdanningscentre.
- kapasitet og kompetanse hos ulike universitet, høyskoler og andre fagmiljøer rundt omkring i landet, og mulige tiltak for å fremme likeverdighet i ny kompetansestrategi.
- hvordan nasjonale kompetansepakker og andre støtteressurser kan bidra til et systematisk arbeid med kvalitetsutvikling innenfor nye modeller for kompetanseutvikling

Utvalget skal vurdere økonomiske og administrative konsekvenser av forslagene. Minst et av forslagene skal kunne realiseres innenfor dagens ressursramme.

Rammer og organisering

Utvalget skal etablere en referansegruppe bestående av arbeidslivets parter og andre sentrale aktører. Utvalget skal holde referansegruppen orientert og få innspill til sitt arbeid. Utvalget skal også sørge for innspill fra aktører utover referansegruppen.

Utvalget skal ta opp spørsmål om tolkning eller avgrensing av dette mandatet med Kunnskapsdepartementet. Departementet sørger for sekretariat til utvalget.

Rapporten fra utvalget skal overleveres Kunnskapsdepartementet 1. oktober 2022.

Utvalget skal arbeide i tråd med Veileder for utvalgsarbeid i staten og Utredningsinstruksen.